

Ontwerpmogelijkheden

Varianten met de draaischijf

1 AANGEPASTE CILINDER

Gedraaid als simpele cilindervorm die naar de rand iets wijder uitloopt.

Oor: het getrokken lintoor is gecentreerd om de mok gemakkelijk te kunnen grijpen.

Voet: de bodem is vlak en iets breder dan het lichaam. Tijdens het vormen zijn met de vinger op regelmatige afstanden diejes rondom de bodem gemaakt voor een mooi golfeffect.

2 BUKIGE, REGELVORMIGE KOP-EN-SCHOTEL

Door zijn perfect glazde oppervlak is deze kop in veel stijlen te decoreren. De licht naar binnen lopende rand accentueert de vorm en geeft een prettige visuele spanning.

Oor: de klassieke vorm van het getrokken lintoor past bij het silhouet.

Voet: standaard gedraaide voet.

Schotel: de diepe schotel heeft een standaardvorm en vangt gemorste thee op.

3 ROYALE OPEN MOK

Op het lichaam van deze bukkige mok lopen draailijnen vanaf de bodem tot twee derde van de hoogte, plus een diepe rand voor drinkcomfort.

Oor: de vorm krijgt evenwicht door dit simpel getrokken lint dat in een lus met een hoge hoek op de wand is geplaatst.

Voet: standaard gedraaide voet.

4 EENVOUTIGE CILINDER

Deze degelijke standaardvorm is de snelste en gemakkelijkste vorm voor productiedraaien.

Oor: dit getrokken lintoor loopt van het midden tot de bodem van het lichaam en beweijgt dat zo iets simpels als een oor genoeg is om keramiek karakter te geven.

Voet: geen, de bodem is vlak.

5 CONISCHE KOP-EN-SCHOTEL

Een traditioneel gevormde kop met draailijnen aan de buitenkant, maar om praktische redenen perfect glad aan de binnenkant.

Oor: het getrokken lintoor heeft een traditionele vorm die perfect aansluit bij het silhouet.

6 MOK MET RONDE BODEM

Deze mok heeft een bukkige vanaf een iets kleinere bodem; zo ontstaat een mooie ronde vorm die naar de rand iets toeloopt. Door deze vorm blijft de drank langer warm.

Oor: door het kleine, getrokken oor aan de bovenzijde kan de mok prettig 'leunen' in de andere hand.

Voet: standaard gedraaide voet.

7 WILD UITLOPENDE MOK

Deze mok is gebaseerd op een cilinder, maar loopt wijder uit bij de rand, zodat hij een open en royale uitstraling krijgt.

Oor: het gebroken, gedraaide oor geeft de mok karakter. Hij is precies gepositioneerd, zodat je de mok met je andere hand kunt omvatten.

Voet: een gedraaide voet geeft het onderste deel van de mok karakter.

Techniek

Kan van rollen

Deze kan maak je met een gipsen mal en bestaat uit zowel plakken als rollen. Je kunt verschillende methodes combineren en veel keramisten doen dat dan ook, onder wie ikzelf.

Je kunt kant-en-klare mallen kopen bij een leverancier van pottenbakkersbenodigdheden als je geen tijd of nog niet genoeg ervaring hebt om ze zelf te maken.

Kies een eendelige drukmal, het liefst een die speciaal voor kannen is bedoeld – al heb je misschien meer aan een vorm van een vaas of diepe kom omdat die multifunctioneel is.

Als je geen mal hebt of als je er geen kunt kopen of maken, kun je de kan ook uit de vrije hand maken. Dat is iets lastiger, maar lijkt op het proces van de mok van rollen (zie blz. 42-45). Je maakt dan een sjabloon van een vorm om die vorm correct te houden tot je de decoratieve rollen aanbrengt. Daarna kun je de vorm niet meer rondom de wand bewegen, omdat je dan de decoratieve afwerking zou beschadigen, maar je kunt hem wel naast de kan zetten om de vorm te vergelijken.

Kan van rollen door Jacqui Adkin
Witte aardewerklie met chamotte en gedeceerd met gekleurd onderglazuur en transparant glazuur. De royale kan is ovenend geëmailt tot 1120 °C in een elektrische oven.

Kan uit een mal, met rollen

1 Snijd twee grote halve crickets uit de kleiplak en zet die voorzichtig in de mal, waarbij je de randen laat overlappen. Met een nasmerlijke vochtige spons positioneer je de klei. Eventuele spleten vul je op met restjes klei. Verbind de naden in de klei met je duim (of houten gereedschap) en maak het oppervlak dan glad met een lamer. Verwijder tegelijkertijd overtollige klei.

VOORDAT JE BEGINT

Deze kan is snel te maken als je alles goed voorbereidt.

- Rol een kleiplak uit en gebruik geleiders, zodat hij een gelijkmatige dikte krijgt.
- Maak een aantal lange rollen van zachte klei, iets dikker dan de plak. Leg alle klei op een plastic ondergrond en dek hem af tot je hem nodig hebt: zo voorkom je dat hij uitdroogt.
- Maak spiralen van een aantal rollen.
- Zet de mal op een bootserschild.

Je hoeft de mal niet tot aan de bovenkant te vullen. Deze techniek werkt voor elke hoogte, en je kunt dus werkstukken van verschillende hoogtes maken.

Je hebt veel keuzevrijheid bij de constructie: je kunt het decoratieve element helemaal weglaten; je kunt de hele kan opbouwen met decoratieve rollen; je kunt de hele vorm maken van rollen die je aan beide kanten gladstrijkt. Sommige keramisten laten kleine decoratieve vlakjes ongemoid, als kleine raampjes in een verder glad oppervlak.

2 Als de mal op de bootserschild staat, snijd je de rand van de kan voorzichtig op gelijke hoogte bij met een zachte plastic of houten lamer. Bepaal de hoogte en snijd met zeer vaste hand door de klei terwijl je de mal laat draaien. Gebruik geen mes, want dat kan het gips van de mal beschadigen, terwijl afgebrokkeld gips op je klei kan zorgen voor explosies tijdens het stoken.

3 De kan staat nog steeds in de mal terwijl je de rand voorzichtig inkeert. Leg dan drie spirarollen rondom de rand; houd steeds evenveel tussenruimte aan. Als je tevreden bent over de glazing breng je slijt aan op de onderkant van de spiralen en bevestig je ze op de rand.

4 Vermeng met je duim de klei van de spiralen heel voorzichtig met de klei van de bodem.

Techniek

Gedraaide kom

Van alle gebruiksvoorwerpen die je kunt maken, nodigen kommen het meest uit tot creativiteit, omdat we ze voor zoveel verschillende dingen gebruiken. We eten eruit, serveren ermee, mengen erin en bewaren er dingen in, en dat zijn nog maar een paar gebruiksmogelijkheden.

Dit is de reden waarom het zo lastig is om een universele kom te maken en waarom we vaak een heleboel kommen in huis hebben. Het is dus logisch dat je ontwerp niet alleen praktisch in het gebruik moet zijn, maar ook gemakkelijk op te bergan. Dat vergt enig dankwerk.

Bij ruimtegebrek kun je overwegen om een reeks multifunctionele kommen te maken die je voor zowel ontbijt en diner als dessert kunt gebruiken.

Zorg er ook voor dat de kommen stapelbaar zijn. Je bespaart ruimte als voorwerpen in elkaar passen, vooral meggokommen. Bovendien is het ook handig om één bepaalde vorm in meerdere formaten te hebben.

Een wijde kom draaien

1 Centreer de klei (zie blz. 186) in een deukvorm. Daardoor kunnen je vingers van onderen de wand optrekken, zodat er genoeg (maar niet te veel) klei is om de wand te ondersteunen. De vingers van de ene hand ondersteunen en stabiliseren die van de andere hand. Open het midden van de klei tot de gewenste diepte, maar houd de bodem rond.

2 Krijp in de wand en trek hem op en vanaf het midden ook een beetje opzij, in een trechtervorm. Je houdt de klei gecentreerd door de vingers van de ene hand rondom de zijkant te houden en die sluit over de rand, terwijl je vlakbij met je andere hand knipt en optrekt.

VOORDAT JE BEGINT

- Kommen draai je direct op de draaitafel of op een plaat, zodat ze nauwelijks verplaatst hoeven te worden. De keuze hangt af van je vaardigheid.
- Het geheim van een geslaagde kom is dat de bodem niet alleen dik genoeg moet zijn om de wand te ondersteunen terwijl je die naar buiten draait, maar ook om later een voering te maken.
- Bij het draaien van kommen richt je je op de binnenruimte en niet op de buitenkant, zoals bij cilinders, want de buitenkant ontstaat tijdens het afdraaien.

Gedraaide kom 'Sterrenstelsel' door Paige Jarman. Deze kom is 5 cm hoog en heeft een diameter van 11 cm. Hij is op de schijf gedraaid met wit slijb op het oppervlak. De oppervlakdecoratie bestaat uit een kobaltblauw onderglazuur met een transparant glazuur. De rand is niet gedecoreerd, wat een fass contrast oplevert.

Geschatte gewichten en afmetingen van kommen

Werkstuk	Diameter	Gewicht van de klei
Kleine kom voor ontbijtgranen en desserts	15 cm	Circa 550 g
Middelgrote kom voor soep en pasta	25 cm	Circa 1,5 kg
Grote kom voor mengen of salsade	30 cm	Circa 2,5 kg

De informatie geldt voor ongebakken klei om te draaien en vermeldt de geschatte minimumafmetingen na het bakken.

Kommen draaien

De principes van het draaien van kommen verschillen iets van die van het draaien van cilindrs, omdat bij kommen de focus ligt op de vorm van de binnenkant en het profiel en niet op de buitenkant, die later wordt gevormd. In het hele proces – van centreren tot vormgeven – zorgen de volgende suggesties en tips gegarandeerd voor succes, ongeacht de hoeveelheid klei die je gebruikt.

Geslaagde basiskom

Het geheim van een goed gedraaide kom is de bodem, die moet genoeg gewicht hebben om de wand te ondersteunen terwijl de klei naar buiten wordt gedraaid en er ook nog genoeg klei overblijft om de voetring te maken tijdens de afwerking.

1 Centreer de klei in de vorm van een deurknop. Daardoor kun je je vingers eronder krijgen om de wand op te trekken en is er genoeg maar niet te veel klei over om de wand te ondersteunen.

2 Open het midden van de klei tot de gewenste diepte en houd de onderkant afgevoerd (in tegenstelling tot de cilinder, die een vlakke onderkant heeft).

3 Knip en trek de wand van de kom op. Werk van het midden naar boven en iets naar buiten, zodat er een trechtervorm ontstaat.

4 Geef de bovenkant van de kom zo snel mogelijk zijn definitieve wijde door de klei voorzichtig omhoog te halen met de 'knokeldrukmethode' (zie blz. 191-192).

5 Druk voorzichtig met je vingers of een lomper tegen de binnenkant van de wand om de kom een werving te geven. Waarschuwing: als je dit te vroeg doet, is de kans groot dat de kom inzakkt onder zijn eigen gewicht.

6 Egaliseer de buitenkant van de wand met een lomper en maak de rand af. Maak de draaiflat schoon en werk de bodem van de kom af zoals dat bij de cilinder beschreven staat (zie blz. 192). Snijd de kom los met een draad en zet hem op een plank.

Hoe je de gewenste vorm krijgt

Een wijde, ondiepe kom

De principes zijn hetzelfde als die voor de basiskom, behalve dat hij bij de bodem wijder wordt geopend voordat je de wanden optrekt. Het geheim voor succes is dat de bodem genoeg klei bevat om de wijde opening van de kom te ondersteunen.